

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної роботи
доц. Ігор ГЕРУШ
« 19 » 12 2022 р.

ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни
«АНЕСТЕЗІОЛОГІЯ ТА РЕАНІМАТОЛОГІЯ»

Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(код і назва галузі знань)

Спеціальність 223 «Медсестринство»
(код і назва спеціальності)

Освітньо-професійний ступінь фаховий молодший бакалавр
(магістр, бакалавр, молодший бакалавр)

Курс навчання III

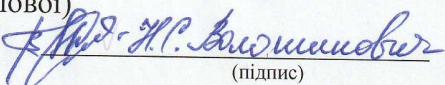
Форма навчання денна
(денна, заочна, дистанційна)

Кафедра анестезіології та реанімації
(назва кафедри)

Схвалено на методичній нараді кафедри
„29” 08 2022 року (протокол № 1).

Завідувач кафедри (Ініціали та прізвище)
(підпис)

Схвалено предметною (цикловою) комісією
„26” 09 2022 року (протокол № 1).

Голова предметної (циклової)
комісії (Ініціали та прізвище)
(підпис)

Чернівці – 2022

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Анестезіології та реаніматології
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Малайко Сергій Сергійович – асистент кафедри, malayko.sergiy@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/anesteziologiyi-ta-reanimatologiyi/
Веб-сайт кафедри	http://atr.bsmu.edu.ua
E-mail	anesthesiology@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул.Головна,137
Контактний телефон	+38 (0372) 51-47-42

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	2
Загальна кількість годин	60
Лекції	10
Практичні заняття	34
Самостійна робота	14
Вид заключного контролю	підсумковий модульний контроль (2 год.)

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

За навчальним планом дисципліна «Анестезіологія та реаніматологія» вивчається на третьому році навчання.

«Анестезіологія та реаніматологія» як навчальна дисципліна:

- ґрунтується на вивченні студентами таких дисциплін: анатомія людини, фізіологія, патоморфологія та патофізіологія, мікробіологія, основи профілактичної медицини, основи психології та між особове спілкування, фармакологія та медична рецептура тощо;
- інтегрується з такими дисциплінами, як медсестринство в хірургії, медсестринство в отоларингології, медсестринство в внутрішній медицині, медсестринство в педіатрії, медсестринство при інфекційних хворобах, акушерстві та гінекології, основи медсестринства тощо.

Навчальним планом передбачено 60 год, з них лекцій – 10 практичних занять – 34, підсумковий модульний контроль – 2, самостійної позааудиторної роботи – 14 год.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%): 75 % до 25 %.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzuvukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukciya-shhodo-ocziynyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);

- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти ([https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-
apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf](https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf));
- Кодекс академічної доброчесності ([https://www.bsmu.edu.ua/wp-
content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf](https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf));
- Морально-етичний кодекс студентів ([https://www.bsmu.edu.ua/wp-
content/uploads/2019/12/ethics_code.docx](https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx));
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркового дисциплін ([https://www.bsmu.edu.ua/wp-
content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf](https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyz_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf));
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» ([https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-
dodatok.doc](https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc)).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Оптимальне засвоєння матеріалу з дисципліни «Гострі стани та інтенсивна терапія» можливе за умови попереднього поєднаного вивчення таких дисциплін, як анатомія людини, фізіологія, патоморфологія та патофізіологія, мікробіологія, основи профілактичної медицини, основи психології та між особове спілкування, фармакологія та медична рецептура тощо. Інтегрується з такими дисциплінами, як медсестринство в хірургії, медсестринство в отоларингології, медсестринство в

внутрішній медицині, медсестринство в педіатрії, медсестринство при інфекційних хворобах, акушерстві та гінекології, основи медсестринства тощо.

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

- 6.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є надання теоретичних знань та формування практичних навичок діагностики й інтенсивної терапії при синдромах порушень життєво важливих функцій, проведення серцево-легеневої та церебральної реанімації, здобуття відповідних компетенцій, у комплексній підготовці майбутніх лікарів.
- 6.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:
- оволодіти методами діагностики та надання допомоги при основних синдромах порушень життєво важливих функцій;
  - трактувати основні клінічні прояви та лабораторні показники порушень життєво важливих функцій;
  - планувати обстеження та лікування хворих з порушеннями життєво важливих функцій;
  - діагностувати ознаки клінічної смерті та термінальних станів, проводити серцево-легеневу та церебральну реанімацію;
  - застосувати загальні принципи та методи анестезіологічного забезпечення різних оперативних втручань;
  - використовувати основні принципи організації невідкладної допомоги потерпілим при техногенних та природних катастрофах;
  - застосовувати основні алгоритми інтенсивної терапії невідкладних станів.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у певній галузі професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності за вимогами НРК

ЗК ₁	Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
ЗК ₂	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
ЗК ₃	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
ЗК ₄	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК ₅	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК ₆	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК ₇	Здатність спілкуватися іноземною мовою.
ЗК ₈	Здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК ₁	Здатність до застосовування професійних стандартів та нормативно-правових актів у повсякденній медичній практиці.
СК ₂	Здатність до вміння задовольняти потреби пацієнта протягом різних періодів життя (включаючи процес умирання), шляхом обстеження, діагностики, планування та виконання медичних втручань, оцінювання результату та корекції індивідуальних

	планів догляду та супроводу пацієнта.
СК ₃	Здатність до самоменеджменту у професійній медичній діяльності.
СК ₄	Здатність до співпраці з пацієнтом, його оточенням, з іншими медичними та соціальними працівниками на засадах сімейно-орієнтованого підходу, враховуючи особливості здоров'я чи перенесені хвороби та фізичні, соціальні, культурні, психологічні, духовні чинники і фактори довкілля, здійснювати заходи захисту і зміцнення здоров'я, профілактики неінфекційних захворювань, навчання пацієнта і членів його родини методам профілактики.
СК ₅	Здатність до динамічної адаптації та саморегуляції у важких життєвих і професійних ситуаціях з урахуванням механізму управління власними емоційною, мотиваційно-вольовою, когнітивною сферами.
СК ₆	Здатність до роботи в мультидисциплінарній команді при здійсненні професійної діяльності, для ефективного надання допомоги пацієнту протягом життя, з урахуванням усіх його проблем зі здоров'ям.
СК ₇	Здатність до вміння обирати обґрунтовані рішення в стандартних клінічних ситуаціях, спираючись на здобуті компетентності та нести відповідальність відповідно до законодавства.
СК ₈	Здатність до використання інформаційного простору та сучасних цифрових технологій в професійній медичній діяльності.
СК ₉	Здатність до використання сукупностей професійних навичок (умінь) при підготовці та проведенні діагностичних досліджень та застосовуванні дезінфікуючих і лікарських засобів у професійній діяльності.
СК ₁₀	Здатність до забезпечення безпеки пацієнта, дотримання принципів інфекційної та особистої безпеки, збереження здоров'я у процесі здійснення догляду, виконання маніпуляцій, процедур, при переміщенні та транспортуванні пацієнта, наданні екстреної медичної допомоги.
СК ₁₁	Здатність до застосування сукупностей втручань та дій для забезпечення пацієнту гідного ставлення, конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки.
СК ₁₂	Здатність до безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я (освіта впродовж життя).
СК ₁₃	Здатність до використання професійно профільованих знань, умінь та навичок для здійснення санітарно-гігієнічних і лабораторних досліджень, протиепідемічних та дезінфекційних заходів.
СК ₁₄	Здатність до дотримання принципів медичної етики та деонтології.
СК ₁₅	Здатність до здійснення профілактичних втручань, спрямованих на зменшення інфекційних захворювань серед дорослого та дитячого населення, зокрема вакцинацію згідно з календарем профілактичних щеплень та екстрену імунопрофілактику, включаючи її популяризацію.
СК ₁₆	Здатність проводити медичну та соціальну реабілітацію з метою відновлення здоров'я населення.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна:

- володіння професійними знаннями; достатня компетентність та вміння самостійно вирішувати ситуації професійної діяльності;
- вмінню застосовувати знання та навички професійної підготовки при вирішенні спеціалізованих завдань;
- вмінню використовувати мотивацію та стимулювання в набутті знань з метою удосконалення власних професійних умінь;

- проявляти активність у вирішенні проблемних питань пов'язаних з професійною діяльністю та знаходити шляхи їх конструктивного розв'язання;
- дотриманню етико-деонтологічних засад у професійній діяльності;
- вмінню демонструвати та контролювати виконання професійних навичок та умінь; впроваджувати стандарти професійної діяльності.

Результати навчання для дисципліни:

1. Збирати дані про скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя (в тому числі професійний анамнез), за умов закладу охорони здоров'я, його підрозділу або вдома у хворого, використовуючи результати співбесіди з пацієнтом, за стандартною схемою опитування хворого. За будь-яких обставин (в закладі охорони здоров'я, його підрозділі, вдома у пацієнта та ін.), використовуючи знання про людину, її органи та системи, за певними алгоритмами:

- збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція) та зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару);
- проводити оцінку психомоторного та фізичного розвитку дитини;
- обстежувати стан серцево-судинної системи (вимірювати артеріальний тиск, досліджувати пульс);
- обстежувати стан органів дихання (визначати частоту дихання)

2. Забезпечувати дотримання необхідного лікувального харчування при лікуванні захворювання, в умовах закладу охорони здоров'я, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

3. Виконувати медичні маніпуляції в умовах лікувальної установи, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та використовуючи стандартні методики.

4. Здійснювати профілактичні заходи, в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу на підставі даних про стан здоров'я певних контингентів населення та про наявність впливу на нього навколишнього середовища, використовуючи існуючі методи, в межах первинної медико-санітарної допомоги населенню, щодо:

- режиму діяльності та відпочинку;
- формування сприятливого виробничого середовища;
- первинної профілактики захворювань і травм;
- вакцинопрофілактики;
- профілактики шкідливих звичок;
- пропаганди здорового способу життя.

5. Забезпечувати необхідний режим праці та відпочинку (перебування хворого) при лікуванні захворювання в умовах закладу охорони здоров'я, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами.

6. Надавати екстрену медичну допомогу, за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі виявлення невідкладного стану (зупинка серця) в умовах обмеженого часу згідно з визначеною тактикою, використовуючи стандартні схеми (проведення непрямого масажу серця та штучної вентиляції легень).

Програмні результати навчання

РН 1. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для комунікації, ведення медичної та іншої ділової документації.

РН 2. Застосовувати сучасні цифрові та комунікативні технології для пошуку інформації та документування результатів професійної діяльності.

РН 3. Застосовувати основні положення законодавства в охороні здоров'я.

PH 4. Вести медичну документацію за формами, встановленими нормативно-правовими документами.

PH 5. Дотримуватися правил охорони праці та безпеки життєдіяльності.

PH 6. Обирати тактику спілкування з пацієнтами та членами їхніх родин, колегами, дотримуючись принципів професійної етики, толерантної та неосудної поведінки при здійсненні професійної діяльності, з урахуванням соціальних, культурних, гендерних та релігійних відмінностей.

PH 7. Застосовувати паліативну компетентність при роботі з пацієнтами, їх оточенням, медичними та соціальними працівниками під час здійснення професійної діяльності.

PH 8. Вживати заходи спрямовані на створення безпечного лікарняного середовища та дотримання лікувально-охоронного режиму, в інтересах збереження власного здоров'я та зміцнення здоров'я пацієнта.

PH 9. Розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності та визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях і станах.

PH 10. Вміти проводити підготовку пацієнта до лабораторних, інструментальних та інших досліджень, здійснювати забір біологічного матеріалу та проб, скеровувати до лабораторії.

PH 11. Застосовувати лікарські препарати та медикаменти при здійсненні професійної діяльності.

PH 12. Виконувати медичні маніпуляції та процедури відповідно до фахових протоколів, алгоритмів, включаючи надання послуг з первинної медичної допомоги в складі команди первинної медичної допомоги.

PH 13. Надавати екстрену та невідкладну долікарську медичну допомогу.

PH 14. Здійснювати заходи щодо збереження репродуктивного здоров'я населення з метою покращення демографічної ситуації.

PH 15. Надавати консультативну допомогу та здійснювати навчання населення щодо здорового способу життя, наслідків нездорового способу життя, важливості збільшення фізичної активності та здорового харчування, вакцинації; забезпечувати реабілітацію реконвалесцентів та диспансеризацію пацієнтів.

PH 16. Вживати заходи, спрямовані на специфічну та неспецифічну профілактику захворювань.

PH 17. Вживати протиепідемічні заходи в осередку інфекційних та особливо небезпечних захворювань при здійсненні професійної діяльності.

PH 18. Дотримуватися правил ефективної взаємодії в команді для надання якісної медичної допомоги різним категоріям населення.

PH 19. Здійснювати взаємозалежні професійні функції з метою забезпечення якісної медичної допомоги населенню.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 60 годин, 2 кредитів ЄКТС.

Тема 1. Поняття про анестезіологію та реаніматологію. Загальні принципи організації служби анестезіології та реаніматології на Україні.

Історія розвитку анестезіології та реаніматології. Організація та сучасні досягнення анестезіолого-реаніматологічної служби в Україні. Організація анестезіолого-реаніматологічної служби в Україні. Завдання та методи анестезіології.

Поняття про біль. Фізіологія болю. Шляхи і методи блокування больових імпульсів. Теорії знеболювання.

Види знеболювання, характеристика стадій та рівнів наркозу. Етапи анестезіологічного забезпечення оперативних втручань.

Апаратура для проведення загальної анестезії. Анестетики, їх характеристика, шляхи введення та механізм дії.

Тема 2. Види загальної анестезії. Місцева анестезія.

Види загального наркозу: інгаляційний, неінгаляційний, комбінований. Методи введення. Нейролептаналгезія, атаралгезія. Фармакодинаміка речовин для премедикації. Міорелаксанти, ускладнення при їх застосуванні.

Місцева анестезія. Фармакодинаміка місцевих анестетиків. Спинномозкова анестезія. Перидуральна анестезія.

Основи законодавства України про працю. Поняття про охорону праці та її організація в закладах охорони здоров'я. Протипожежна безпека в лікувально-профілактичних установах. Заходи безпеки при роботі з електроприладами, апаратами, що працюють під тиском, балонами з газом. Інструкції з охорони праці в операційному блоці ЛПЗ.

Тема 3. Ускладнення, що виникають у зв'язку з загальним знеболенням.

Ускладнення анестезії: порушення газообміну та дихання, серцево-судинної системи, центральної та периферійної нервової систем. Їх профілактика та лікування. Медсестринське спостереження за пацієнтом і вирішення його дійсних проблем. Виконання лікарських призначень. Оцінювання результатів медсестринських втручань та їхня корекція.

Основи законодавства України про працю. Поняття про охорону праці та її організація в закладах охорони здоров'я. Протипожежна безпека в лікувально-профілактичних установах. Заходи безпеки при роботі з електроприладами, апаратами, що працюють під тиском, балонами з газом. Інструкції з охорони праці в операційному блоці ЛПЗ.

Тема 4. Термінальні стани. Серцево-легенева та мозкова реанімація: алгоритм BLS.

Розвиток реаніматології та інтенсивної терапії в Україні та світі. Організація реанімаційної допомоги та інтенсивної терапії в Україні.

Термінальні стани. Причини первинної зупинки серця. Етапи серцево-легеневої та церебральної реанімації.

Базова підтримка життя. Ознаки клінічної смерті. Причини обтурації дихальних шляхів і методи відновлення їх прохідності. Штучна вентиляція легень. Непрямий масаж серця. Оцінка ефективності реанімаційних заходів.

Тема 5. Серцево-легенева та мозкова реанімація: алгоритм ALS. Електротравма: невідкладна допомога.

Види зупинки кровообігу. Обсяг і обґрунтування медикаментозної терапії під час реанімації, шляхи і методи введення препаратів. ЕКГ-діагностика типу зупинки кровообігу. Визначення показань до дефібриляції та відкритого масажу серця. Техніка дефібриляції та правила безпеки при виконанні дефібриляції.

Методи і засоби оцінки стану та визначення можливостей врятування хворого. Заходи щодо відновлення функцій мозку. Патогенез, клінічний перебіг післяреанімаційної хвороби. Поняття про декортикацію, децеребрацію та смерть мозку. Клінічні ознаки, біохімічні та інструментальні методи визначення смерті мозку. Поняття про еутаназію. Проблема життя і смерті. Особливості взаємин лікаря-реаніматолога з родичами потерпілого та спеціалістами суміжних спеціальностей. Питання деонтології. Етичні і соціально-правові проблеми.

Особливості проведення реанімації у дітей різних вікових груп (новонароджених, немовлят, дітей від 1 року і старше) та людей похилого віку.

Тема 6. Гостра дихальна недостатність. Загальні принципи терапії.

Основні поняття про гостру дихальну недостатність. Класифікація за ступенями тяжкості. Медсестринське обстеження та мед сестринська діагностика. Загальні принципи лікування. Підготовка обладнання для проведення оксигенотерапії та штучної вентиляції легень.

Тема 7. Астматичний стан, втоплення, механічна асфіксія, странгуляційна асфіксія (клініка та перша допомога).

Механічна асфіксія: причини, клініка, прийоми першої допомоги. Странгуляційна асфіксія: невідкладна допомога. Основні види утоплення, перша допомога. Астматичний статус: клініка та невідкладна допомога. Причини виникнення, клініка аспіраційного пневмоніту: методи профілактики та невідкладна допомога. Особливості догляду за пацієнтами з гострою дихальною недостатністю.

Тема 8. Коматозні стани. Шкала ком Глазго. Гіперглікемічна та гіпоглікемічна коми (причини, клініка та перша допомога).

Визначення коми. Причини розвитку, особливості клінічного перебігу. Медсестринське обстеження та медсестринська діагностика. Класифікація за ступенями тяжкості. Шкала Глазго. Догляд за хворими в коматозному стані.

Гіперглікемічна та гіпоглікемічна коми. Причини розвитку, особливості клінічного перебігу. Медсестринське обстеження та медсестринська діагностика. Догляд за хворими в коматозному стані.

Тема 9. Гостра серцево-судинна недостатність. Непритомність, колапс: причини, клініка та перша допомога.

Поняття про судинну недостатність: непритомність, колапс. Причини, клініка та перша допомога. Медикаментозні та не медикаментозні заходи невідкладної допомоги. Медсестринське спостереження за пацієнтами в разі гострої серцевої недостатності.

Тема 10. Лівошлуночкова та правошлуночкова серцева недостатність: набряк легень, кардіогенний шок, ТЕЛА. Невідкладна допомога при гіпертонічному кризі.

Лівошлуночкова серцева недостатність: набряк легень, кардіогенний шок (причини, особливості клінічного перебігу та перша допомога). Правошлуночкова серцева недостатність: ТЕЛА (причини, варіанти клінічного перебігу та перша допомога). Медсестринське обстеження та мед сестринська діагностика.

Причини виникнення та клінічні ознаки гіпертонічного кризу. Медикаментозні та не медикаментозні заходи невідкладної допомоги. Медсестринське спостереження за пацієнтами в разі гострої серцевої недостатності.

Тема 11. Шок. Загальні поняття. Причини, клініка та перша допомога при геморагічному, травматичному та опіковому шоках. Догляд за зворими.

Гостре порушення кровообігу – шок. Класифікація, причини виникнення. Медсестринська діагностика. Геморагічний шок: клінічні ознаки, класифікація за ступенями тяжкості, невідкладна допомога. Шоковий індекс Альговера. Плазмозамінні розчини.

Травматичний шок: клінічні ознаки, медсестринська обстеження та медсестринська діагностика, невідкладна допомога.

Опіковий шок: клінічні ознаки, медсестринська обстеження та медсестринська діагностика, невідкладна допомога.

Тема 12. Причини, клініка та перша допомога при анафілактичному та токсико-інфекційному та шоках.

Анафілактичний шок: клінічні варіанти перебігу, мед сестринська обстеження та медсестринська діагностика, невідкладна допомога.

Токсико-інфекційний шок: причини виникнення, клінічні ознаки, медсестринська обстеження та мед сестринська діагностика, невідкладна допомога.

Тема 13. Гострі екзогенні отруєння. Поняття про отруту. Причини гострих отруєнь. Класифікація токсичних речовин. Загальні клінічні фази. Методи діагностики та невідкладна допомога при гострих отруєннях.

Поняття про отруту. Причини гострих отруєнь. Класифікація отруйних речовин. Клінічні фази перебігу гострих екзогенних отруєнь. Види антидотів. Методи діагностики та невідкладна допомога при гострих екзогенних отруєннях. Методи екстракорпоральної детоксикації.

Тема 14. Клініка та невідкладна допомога при отруєннях барбітуратами, наркотичними препаратами, алкоголем та його сурогатами: невідкладна допомога.

Особливості клінічного перебігу при отруєннях барбітуратами, алкоголем та його сурогатами, наркотичними препаратами. Планування мед сестринських втручань. Спостереження за пацієнтом. Правила поведінки медсестри з хворими, що зловживають алкоголем та препаратами наркотичної дії. Надання невідкладної долікарської медичної допомоги.

Тема 15. Клініка та невідкладна допомога при отруєннях чадним газом, фосфорорганічними сполуками, блідою поганкою. Укуси отруйних змій: невідкладна допомога.

Особливості клінічного перебігу при отруєннях чадним газом, фосфорорганічними сполуками. Планування мед сестринських втручань. Спостереження за пацієнтом. Надання невідкладної долікарської медичної допомоги.

Допомога пацієнтам, що постраждали від укусів комах, змій і тварин. Укуси отруйних змій: невідкладна допомога. Отруєння грибами: клінічні ознаки та невідкладна допомога.

Тема 16. Гостра печінкова та ниркова недостатність. Причини, клініка та невідкладна допомога.

Причини розвитку гострої ниркової недостатності. Клінічний перебіг різних видів ниркової недостатності. Медсестринське обстеження та мед сестринська діагностика. Інтенсивна терапія. Показання до гемодіалізу.

Причини виникнення та клінічні ознаки гострої печінкової недостатності. Інтенсивна терапія та особливості догляду за пацієнтами з гострою печінковою недостатністю. Оцінювання показників лабораторних досліджень за схемою: норма, патологія.

Тема 17. Гіпертермічний синдром. Судомний синдром. Клініка та перша допомога.

Клінічний перебіг та невідкладна допомога при тепловому та сонячному ударі. Причини виникнення гіпертермій. Класифікація гіпертермій. Основні види лихоманки. Невідкладна допомога.

Судомний синдром. Причини, клініка та невідкладна допомога. Класифікація судом. Невідкладна допомога при судамах різного походження. Вивчення принципів невідкладної допомоги при судомному синдромі. Ознайомлення з антисудомними засобами. Принципи догляду за хворими з судомами.

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Аудиторні		Самостійн а робота студента	Індиві- дуальна робота
Лекції	Практичні заняття				
1	2	3	4	5	6
1. Поняття про анестезіологію та реаніматологію. Загальні принципи організації служби анестезіології та реаніматології в Україні.	2	-	2	-	
2. Види загальної анестезії. Місцева анестезія.	6	2	2	2	
3. Ускладнення, що виникають у зв'язку з загальним знеболенням.	2	-	2	-	
4. Термінальні стани. Серцево-легенева та мозкова реанімація: алгоритм BLS.	6	2	2	2	
5. Серцево-легенева та мозкова реанімація: алгоритм ALS. Електротравма: невідкладна допомога.	4	-	2	2	
6. Гостра дихальна недостатність. Загальні принципи терапії.	2	-	2	-	
7. Астматичний стан, втоплення, механічна асфіксія, странгуляційна асфіксія (клініка та перша допомога).	4	-	2	2	
8. Коматозні стани. Шкала ком Глазго. Гіперглікемічна та гіпоглікемічна коми (причини, клініка та перша допомога).	6	2	2	2	
9. Гостра серцево-судинна недостатність. Непритомність, колапс: причини, клініка та перша допомога.	2	-	2	-	
10. Лівошлуночкова та правошлуночкова серцева недостатність: набряк легень, кардіогенний шок, ТЕЛА. Невідкладна допомога при гіпертонічному кризі.	2	-	2	-	
11. Шок. Загальні поняття. Причини, клініка та перша допомога при геморагічному, травматичному та опіковому шоках.	6	2	2	2	
12. Причини, клініка та перша допомога при анафілактичному та	2	-	2	-	

токсико-інфекційному та шоках.					
13. Гострі екзогенні отруєння. Поняття про отруту. Причини гострих отруєнь. Класифікація токсичних речовин. Загальні клінічні фази. Методи діагностики та невідкладна допомога при гострих отруєннях.	6	2	2	2	
14. Клініка та невідкладна допомога при отруєннях барбітуратами, алкоголем та його сурогатами: невідкладна допомога.	2	-	2	-	
15. Клініка та невідкладна допомога при чадним газом, фосфорорганічними сполуками, блідою поганкою. Укуси отруйних змій: невідкладна допомога.	2	-	2	-	
16. Гостра печінкова та ниркова недостатність. Причини, клініка та невідкладна допомога.	2	-	2	-	
17. Гіпертермічний синдром. Судомний синдром. Клініка та перша допомога.	2	-	2	-	
Підсумковий модульний контроль	2	-	2	-	
УСЬОГО ГОДИН	60	10	36	14	

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Тема	К-сть годин
1.	Види загальної анестезії. Місцева анестезія. Ускладнення, що виникають у зв'язку з загальним знеболенням.	2
2.	Термінальні стани. Серцево-легенева та мозкова реанімація.	2
3.	Коматозні стани.	2
4.	Шок. Загальні поняття. Причини, клініка та перша допомога при шоківих станах.	2
5.	Гострі екзогенні отруєння. Загальні принципи невідкладної терапії при гострих екзогенних отруєннях.	2
	Разом	10

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ (СЕМІНАРСЬКИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Поняття про анестезіологію та реаніматологію. Загальні принципи організації служби анестезіології та реаніматології в Україні.	2
2.	Види загальної анестезії. Місцева анестезія.	2
3.	Ускладнення, що виникають у зв'язку з загальним знеболенням.	2
4.	Термінальні стани. Серцево-легенева та мозкова реанімація: алгоритм BLS.	2
5.	Серцево-легенева та мозкова реанімація: алгоритм ALS. Електротравма:	2

	невідкладна допомога.	
6.	Гостра дихальна недостатність. Загальні принципи терапії.	2
7.	Астматичний стан, втоплення, механічна асфіксія, странгуляційна асфіксія (клініка та перша допомога).	2
8.	Коматозні стани. Шкала ком Глазго. Гіперглікемічна та гіпоглікемічна коми (причини, клініка та перша допомога).	2
9.	Гостра серцево-судинна недостатність. Непритомність, колапс: причини, клініка та перша допомога.	2
10.	Лівошлуночкова та правошлуночкова серцева недостатність: набряк легень, кардіогенний шок, ТЕЛА. Невідкладна допомога при гіпертонічному кризі.	2
11.	Шок. Загальні поняття. Причини, клініка та перша допомога при геморагічному, травматичному та опіковому шоках.	2
12.	Причини, клініка та перша допомога при анафілактичному та токсико-інфекційному та шоках.	2
13.	Гострі екзогенні отруєння. Поняття про отруту. Причини гострих отруєнь. Класифікація токсичних речовин. Загальні клінічні фази. Методи діагностики та невідкладна допомога при гострих отруєннях.	2
14.	Клініка та невідкладна допомога при отруєннях барбітуратами, алкоголем та його сурогатами: невідкладна допомога.	2
15.	Клініка та невідкладна допомога при чадним газом, фосфорорганічними сполуками, блідою поганкою. Укуси отруйних змій: невідкладна допомога.	2
16.	Гостра печінкова та ниркова недостатність. Причини, клініка та невідкладна допомога.	2
17.	Гіпертермічний синдром. Судомний синдром. Клініка та перша допомога.	2
18.	Підсумковий модульний контроль	2
	Разом	36

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Види загальної анестезії. Місцева анестезія. Ускладнення, що виникають у зв'язку з загальним знеболенням.	2
2.	Термінальні стани. Серцево-легенева та мозкова реанімація: перший етап.	2
3.	Серцево-легенева та мозкова реанімація: другий та третій етапи. Електротравма: невідкладна допомога.	2
4.	Астматичний стан, втоплення, механічна асфіксія, странгуляційна асфіксія (клініка та перша допомога).	2
5.	Коматозні стани. Шкала ком Глазго. Гіперглікемічна та гіпоглікемічна коми (причини, клініка та перша допомога).	2
6.	Шок. Загальні поняття. Причини, клініка та перша допомога при геморагічному, травматичному та опіковому шоках.	
7.	Гострі екзогенні отруєння. Поняття про отруту. Причини гострих отруєнь. Класифікація токсичних речовин. Загальні клінічні фази. Методи діагностики та невідкладна допомога при гострих отруєннях.	2
	Разом	14

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

Огляд наукової літератури за вибором:

1. Середники, які використовуються для премедикації. Методи премедикації.
2. Сучасні інгаляційні анестетики, методи використання.
3. Сучасні неінгаляційні анестетики. Покази, методи використання.
4. Екстракорпоральні методи детоксикації при лікуванні невідкладних станів.
5. Епідуральна анестезія. Покази, методика проведення. Пролонгована епідуральна анестезія.
6. Спинно-мозкова анестезія. Покази, методика проведення.
7. Принципи церебральної реанімації.
8. Автоматичні дихальні апарати. Класифікація, методи роботи, догляд.
9. Методи катетеризації центральних вен. Принципи догляду за довенними катетерами.
10. Препарати крові, види, покази, методи застосування, ускладнення при трансфузії.
11. Особливості інтенсивної терапії при кардіогенному шоці.
12. Загальні принципи терапії при первинно-гіповолемічному шоці.
13. Інтенсивна терапія при анафілактичному шоці.
14. Інтенсивна терапія астматичного статусу
15. Загальні принципи першої допомоги при гострих екзогенних отруєннях.

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Історія розвитку анестезіології. Реаніматологія як наука.
2. Структура відділення реанімації та інтенсивної терапії.
3. Документація анестезіолого-реаніматологічного відділення.
4. Функціональні обов'язки медсестри-анестезиста.
5. Обладнання для інгаляційного наркозу. Дихальні контури.
6. Премедикація.
7. Медикаменти для інгаляційного наркозу.
8. Стадії та рівні ефірного наркозу.
9. Міорелаксанти.
10. Ускладнення інгаляційного наркозу. Профілактика та лікування.
11. Техніка безпеки під час роботи з дихальною апаратурою.
12. Медикаменти для неінгаляційного наркозу.
13. Змішаний та комбінований наркоз.
14. Нейролептаналгезія. Атаралгезія.
15. Медсестринський процес (пацієнти після наркозу).
16. Види місцевої анестезії.
17. Спинномозкова анестезія.
18. Епідуральна анестезія.
19. Анестетики місцевої дії.
20. Новокаїнові блокади.
21. Визначення добової потреби у воді та електролітах.
22. Інфузійні розчини, що застосовуються для корекції водно-електролітного балансу.
23. Корекція кислотно-основного стану.
24. Плазмозамінники.
25. Участь медсестри у парентеральному харчуванні пацієнтів.
26. Термінальні стани.
27. Клінічна смерть. Біологічна смерть.
28. Серцево-легенева реанімація. I етап.
29. Серцево-легенева реанімація. II етап.
30. Показання до дефібриляції. Техніка проведення.
31. Серцево-легенева реанімація. III етап.
32. Постреанімаційна хвороба. Профілактика та лікування.
33. Ускладнення серцево-легеневої реанімації.
34. Гостра судинна недостатність. Невідкладна допомога у випадку непритомності та

колапсу.

35. Визначення шоку. Причини виникнення, класифікація, клінічні форми.
36. Геморагічний шок. Ступені тяжкості, клінічні ознаки, невідкладна допомога. Шоковий індекс Альдгвера.
37. Травматичний шок. Визначення крововтрати. Невідкладна допомога.
38. Опіковий шок. Індекс Франка.
39. Анафілактичний шок. Причини виникнення. Варіанти перебігу.
40. Токсико-інфекційний шок. Клінічні ознаки та невідкладна допомога.
41. Види плазмозамінних розчинів.
42. Техніка проведення гемотрансфузій.
43. Гемотрансфузійний шок.
44. Цитратний шок.
45. Медсестринський процес (пацієнти з гострою судинною недостатністю).
46. Типи серцевої недостатності. Гостра лівошлуночкова недостатність.
47. Серцева астма. Альвеолярний набряк легень. Клінічні ознаки та невідкладна допомога.
48. Кардіогенний шок.
49. Невідкладна допомога при гіпертонічному кризі.
50. Клінічні ознаки гострої правошлуночкової недостатності.
51. Тромбоемболія легеневої артерії.
52. Медсестринський процес (пацієнти з гострою серцевою недостатністю).
53. Гостра дихальна недостатність. Класифікація за ступенями тяжкості.
54. Загальні принципи лікування гострої дихальної недостатності.
55. Невідкладна допомога при механічній асфіксії.
56. Портативні дихальні апарати.
57. Види утоплення. Невідкладна допомога на догоспітальному етапі.
58. Странгуляційна асфіксія. Правові моменти.
59. Астматичний статус. Діагностика, клінічні ознаки, невідкладна допомога.
60. Методи долікарської допомоги при ларингоспазмі.
61. Медсестринський процес (пацієнти з гострою дихальною недостатністю).
62. Поняття про отруту. Класифікація токсичних речовин.
63. Особливості клінічного перебігу гострих екзогенних отруєнь. Загальні принципи лікування. Антидоти.
64. Отруєння чадним газом.
65. Отруєння алкоголем.
66. Отруєння фосфорорганічними сполуками.
67. Отруєння барбітуратами.
68. Отруєння припікаючими рідинами.
69. Отруєння грибами.
70. Роль медичної сестри в діагностиці та лікуванні отруєнь.
71. Визначення коми. Класифікація ком за ступенями тяжкості.
72. Градація стану свідомості. Шкала Глазго.
73. Гіперглікемічна кома. Діагностика та невідкладна допомога.
74. Гіпоглікемічна кома. Діагностика та невідкладна допомога.
75. Особливості догляду за пацієнтами з гострою печінковою та нирковою недостатністю.
76. Інтенсивна терапія у випадку гострої печінкової та ниркової недостатності.
77. Медсестринський процес (пацієнти в коматозних станах).
78. Невідкладна допомога в разі гіпертермічного синдрому.
79. Види лихоманок.
80. Судомний синдром. Невідкладна допомога.
81. Електротравма. Роль медичної сестри під час надання невідкладної допомоги.
82. Правила техніки безпеки, охорони праці в галузі, протипожежної безпеки, професійної безпеки та протиепідемічного режиму у відділеннях реанімації та інтенсивної терапії, під час проведення знеболювання, надання невідкладної долікарської допомоги. Заходи

безпеки під час роботи з електроприладами, апаратами, які працюють під тиском, балонами з газом.

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Технологія первинного обстеження пацієнта.
2. Технологія вторинного обстеження пацієнта.
3. Діагностика зупинки серця і дихання.
4. Забезпечення прохідності верхніх дихальних шляхів:
  - використання ларингеальної маски;
  - використання ендотрахеальної трубки (ендотрахеальна інтубація);
  - використання повітровода;
  - використання комбітюба;
  - потрійний прийом Сафара;
  - прийом Геймліха;
  - конікотомія;
5. Санація трахеобронхіального дерева:
  - ручне очищення порожнини рота та горла;
  - очищення ротоглотки з допомогою аспіратора;
6. Клінічна оцінка дихання.
7. Введення шлункового зонда, проведення шлункової аспірації.
8. Плевральний дренаж.
9. Дихання «з рота в рот», «з рота в ніс».
10. Штучне дихання за допомогою мішка «Амбу».
11. Діагностика зупинки серця і дихання.
12. Зовнішній масаж серця у дорослих.
13. Зовнішній масаж серця у дітей.
14. Штучне дихання у дітей і немовлят.
15. Зняття ЕКГ та інтерпретація серцевого ритму.
16. Оцінка ефективності зовнішнього масажу і штучного дихання.
17. Робота з дефібрилятором, дефібриляція, кардіоверсія.
18. Венепункція і довенне введення лікарських засобів.
19. Оцінка стану свідомості за шкалою Глазго.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Теоретичних знань:

- тестування письмове та комп'ютерне,
- індивідуальне опитування, співбесіда,
- структуровані за змістом письмові роботи.

Практичних навичок та умінь:

- контроль виконання стандартизованих за методикою проведення практичних навичок, передбачених планом практичної підготовки студента з дисципліни
- контроль заповнення стандартної медичної документації, передбаченої планом практичної підготовки

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Схема нарахування та розподіл балів, які отримують студенти

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок					Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання	
			"5"	"4"	"3"	"2"		
Модуль 1 60/2	1	17	6	5	4	0	18	68

Мінімальна кількість балів, яку може набрати студент при вивченні модуля складає 72 балів. Вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці "3", на кількість тем у модулі: **68=4 x 18**

Розподіл балів за модуль

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав *не менше 50 балів*.

Оцінка за 200-бальною шкалою	Оцінка за чотирибальною шкалою
Від 74 до 80 балів	«5»
Від 61 до 73 балів	«4»
Від 50 до 60 балів	«3»
Ниже мінімальної кількості балів, яку повинен набрати студент	«2»

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна (базова):

- Касевич Н.М. Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. I-III рівнів акредитації / за ред. В.І. Литвиненка. – 7-ме вид., випр. – К. : Медицина, 2017. – 424 с.
- Касевич Н.М. Практикум із сестринської справи. – 2-е вид., перероб. та доп. – К.: Здоров'я, 2007. – 464 с.
- Коновчук В.М., Ротар В.І., Акентьев С.О. та ін. Невідкладні стани, Чернівці. – 2006. – 136 с.
- Палій Л.В. Анестезіологія та інтенсивна терапія : Підручник для студентів ВМЗО I-II рівнів акредитації.- К.: Медицина, 2008. – 224 с.- іл.
- Палій Л.В. Анестезіологія та інтенсивна терапія: підручник. – К.: Медицина. – 2011. – 232 с.
- Палій Л.В. Основи реаніматології: Навчальний посібник для студентів I-II рівнів акредитації.- 2-е вид. – К.: Медицина, 2008. – 168 с.
- Регада М.С. Невідкладні стани: Підручник. Вид. четверте, доп. та пер. / М.С.Регада, В.Й.Крейсун, І.Г.Гайдучок, В.М.Фрайт та ін. – Львів: «Магнолія 2006», 2008. – 844 с.
- Тяжка О.В., Антошкіна А.М., Васюкова М.М., Казакова Л.М., Лутай Т.І. та ін. Основи догляду за дітьми. Техніка лікувальних процедур і маніпуляцій: навч. посіб. для мед. ВНЗ III-IV р.а. – 2-ге вид. / за ред. О.В. Тяжкої. – К. : Медицина, 2014. - 152 с.

9. Чепкий Л.П.. Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія. / Л.П.Чепкий, Р.О.Ткаченко // Підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів I- II рівнів акредитації. – Київ “Вища школа” 2004.
10. Шлапак І.П. Еталони практичних навичок з анестезіології та інтенсивної терапії (навчальний посібник). – Київ, 2006. – 144 с.

ДОПОМІЖНА:

1. Догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: навч.посібник /Л.С. Савка, Л.І. Разінкова, О.І. Коцар; за ред. Л.М. Ковальчука, О.В. Кононова. – 3-с вид., переробл. і допов. – К.: ВСВ “Медицина”, 2017. – 600 с.
2. Ковальчук Л.Я., Гнатів В.В., Бех М.Д., Панасюк А.М. Анестезіологія, реанімація та інтенсивна терапія невідкладних станів.-Тернопіль:Укрмедкнига, 2003.
3. Шлапак І.П., Пилипенко М.М. Посібник із проведення респіраторної підтримки.- Київ-Логос, 2003.

Інформаційні ресурси

1. Сервер дистанційного навчання БДМУ – <http://moodle.bsmu.edu.ua/>.
2. Міністерство охорони здоров'я України: <http://moz.gov.ua/>
3. Асоціація анестезіологів України: <http://www.aay.org.ua/>
4. Портал "Likar.info" <http://www.likar.info>
5. Товариство Червоного Хреста України: <http://www.redcross.org.ua/>

УКЛАДАЧ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Петринич Володимир Володимирович – доцент кафедри анестезіології та реаніматології, к.мед.н., доцент.